

**KABALI ÇAYI (SİNOP) HAVZASI' nın
EPHEMEROPTERA (INSECTA) LİMNİFAUNASI****Mustafa Tanatmış*, Nesil Ertorun**

Anadolu Üniversitesi Fen Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Eskişehir

Özet:

Kabalı Çayı (Sinop) Havzası'nın Ephemeroptera (Insecta) limnofaunasını tespit etmek amacıyla Haziran-1999 ile Haziran-2000 tarihleri arasında 174 adet nimf örneği toplanarak incelenmiş ve 7 familyaya ait 10 cinse bağlı 13 türün (*Baetis lutheri*, *B. muticus*, *B. rhodani*, *B. vernus*, *Centroptilum pulchrum*, *Habrophlebia lauta*, *Habroleptoides modesta*, *Paraleptophlebia weneri*, *Oligoneuriella rhenana*, *Potamanthus luteus*, *Ephemera danica*, *Serratella ignita*, *Caenis macrura*) dağılımı sunulmuştur. Tespit edilen 13 türün tamamı Kabalı Çayı (Sinop) Havzası'ndan ilk kez bildirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ephemeroptera, nimf, fauna, Kabalı Çayı Havzası, Batı Karadeniz Bölgesi, Türkiye

Abstract:**The Ephemeroptera (Insecta) limnofauna of Kabali Stream (Sinop-Turkey) Basin**

A total of 174 nymphs were collected between June 1999 and June 2000 to determine the Ephemeroptera limnofauna of the Kabalı Stream Basin. In this study, distribution of 13 species of 10 genera belonging to 7 families (*Baetis lutheri*, *B. muticus*, *B. rhodani*, *B. vernus*, *Centroptilum pulchrum*, *Habrophlebia lauta*, *Habroleptoides modesta*, *Paraleptophlebia weneri*, *Oligoneuriella rhenana*, *Potamanthus luteus*, *Ephemera danica*, *Serratella ignita*, *Caenis macrura*) was given. All of 13 species determined in the study area are reported for the first time from Kabalı Stream Basin.

Keywords: Ephemeroptera, nymph, fauna, Kabalı Stream Basin, Western Black Sea Region, Turkey

*** Correspondence to:**

Dr. Mustafa TANATMIŞ, Anadolu Üniversitesi Fen Fakültesi, Biyoloji Bölümü, 26470 Eskişehir-TÜRKİYE

Tel: (+90 222) 335 05 80-5703

Fax: (+90 222) 320 49 10

E-mail: mtanatmi@anadolu.edu.tr

Giriş

Türkiye Ephemeroptera faunasını tespit etmeye yönelik günümüze kadar yapılan çalışmalarda 14 familyadan, 33 cinse ve 1 altcinsine bağlı 121 tür ile 3 alttür bildirilmiştir (Kazancı, 2001; Tanatmış, 2002; 2004a; 2004b; 2005). Buna karşın çalışma alanını oluşturan Kabalı Çayı Havzası'nın Ephemeroptera faunası ile ilgili herhangi bir çalışmaya literatürde rastlanılmamıştır.

Bu nedenle buzul dönemlerinden beri Avrupa, Anadolu ve Kafkasya arasında oluşan önemli göç yolları üzerinde bulunan Kabalı Çayı (Sinop) Havzası'nın Ephemeroptera limnofaunasını ortaya koymak ve Kuzey-Batı Karadeniz Bölgesi'nin Ephemeroptera faunasını tespiti yönelik önceki çalışmalara katkıda bulunmak amacıyla bu çalışma gerçekleştirilmiştir.

Materyal ve Metod

Kabalı Çayı Havzası'nın Ephemeroptera (Insecta) Limnofaunasının tespiti ve türlerin yayılışlarını ortaya koymak amacıyla Haziran-1999 ile Haziran-2000 tarihleri arasında 6 lokaliteden 174 adet nimf örneği toplanarak incelenmiştir.

Örneklerin toplanması için farklı ekolojik özelliklere sahip habitatlarda (durgun ve akıntılı suların kumlu ve çamurlu zeminleri ile sucul bitkilerin arasından ve taşların altlarından) çeşitli göz açıklığına sahip elekler ile su el kepeçeleri kullanılmış ve toplanan örnekler alkol-formol-gliserin karışımında korunmuştur.

Çalışma alanından örnek toplanan lokaliteler

Çalışma alanından örnek toplanan lokaliteler ile bu lokalitelerin deniz seviyesinden yükseklikleri şöyledir.

1. Sinop: Boyabat-Kabalı yolu, Karapınar köyü (Karapınar deresi), 360 m. 2. Kabalı merkezden önce, Kabalı çayı, 170 m. 3. Kabalı merkezden sonra, Kabalı çayı, 50 m. 4. Boyabat-Kabalı yolu, Boyalıca köyü (Kabalı çayı), 1000 m. 5. Boyabat-Sinop yolu, Şeyhli köyü (Kabalı çayı), 1230 m. 6. Boyabat-Sinop yolu, Boyalı köyü (Kabalı çayı), 1300 m.

Bulgular ve Tartışma

Kabalı Çayı (Sinop) Havzasından tespit edilen 7 familyaya ait 10 cinse bağlı 13 türün lokalite dağılımları şöyledir. Örneklerin toplandığı lokaliteler örnek sayısından sonra parantez içinde verilmiştir.

Baetidae

Baetis lutheri Müller- Liebenau, 1967

İncelenen Materyal: 27. 07. 1999, 2 nimf (2); 26. 06. 2000, 7 nimf (6).

Baetis muticus (Linne, 1758)

İncelenen Materyal: 01. 06. 1999, 4 nimf (4); 26. 6. 2000, 1 nimf (6).

Baetis rhodani (Pictet, 1844)

İncelenen Materyal: 26. 06. 2000, 1 nimf (1); 26. 06. 2000, 7 nimf (6).

Baetis vernus Curtis, 1834

İncelenen Materyal: 27. 07. 1999, 5 nimf (2); 01. 06. 1999, 7 nimf (3); 26. 06. 2000, 4 nimf (6).

Centroptilum pulchrum (Eaton, 1885)

İncelenen Materyal: 27. 07. 1999, 2 nimf (3).

Leptophlebiidae

Habrophlebia lauta Eaton, 1884

İncelenen Materyal: 26. 06. 2000, 6 nimf (1) ; 01. 06. 1999, 20 nimf (4); 26. 06. 2000, 6 nimf (6).

Habroleptoides modesta (Hagen, 1864)

İncelenen Materyal: 01. 06. 1999, 4 nimf (4); 26. 06. 2000, 3 nimf (6).

Paraleptophlebia wernerii Ulmer, 1920

İncelenen Materyal: 01. 06. 1999, 20 nimf (5); 26. 06. 2000, 35 nimf (6).

Oligoneuriidae

Oligoneuriella rhenana (Imhoff, 1852)

İncelenen Materyal: 01. 06. 1999, 3 nimf (3).

Potamanthidae

Potamanthus luteus (Linne, 1767)

İncelenen Materyal: 01. 06. 1999, 1 nimf (3).

Ephemeridae

Ephemera danica Müller, 1764

İncelenen Materyal: 01. 06. 1999, 1 nimf (3).

Ephemerellidae

Serratella ignita (Poda, 1761)

İncelenen Materyal: 26. 06. 2000, 2 nimf (1).
01. 06. 1999, 4 nimf (3); 26. 06. 2000, 9 nimf (6).

Caenidae

Caenis macrura Stephens, 1835

İncelenen Materyal: 26. 06. 2000, 1 nimf (1);
27. 07. 1999, 11 nimf (2); 01. 06. 1999, 7 nimf
(3); 01. 06. 1999, 1 nimf (4).

Türkiye'nin Ephemeroptera faunası hakkındaki bilgiler henüz yeterli düzeyde olmamasına rağmen son yıllardaki çalışmalarla, özellikle Kuzey-Batı Anadolu Ephemeroptera faunası büyük ölçüde ortaya konmuştur (Kazancı, 2001; Tanatmış, 2002; 2004a; 2004b; 2007; Ertorun & Tanatmış, 2004; Narin & Tanatmış, 2004; Tanatmış & Ertorun, 2006).

Çalışmada tespit edilen 13 türün tamamı Kabalı Çayı Havzası'ndan ilk kez bildirilmektedir.

Çalışma alanından tespit edilen türler Kuzey Batı Anadolu'da yayılış gösteren türlerle karşılaştırıldığında büyük benzerlik göze çarpmaktadır (Kazancı, 2001; Tanatmış, 2002; 2004a; 2004b; 2007; Ertorun & Tanatmış, 2004; Narin & Tanatmış, 2004; Tanatmış & Ertorun, 2006). Çünkü coğrafik olarak ayrı ayrı değerlendirilmelerine karşın faunistik açıdan Trakya ve Marmara bölgesi ile Batı Karadeniz Bölgeleri arasında bir devamlılık söz konusudur. Bu nedenle birçok türün kesintisiz olarak doğuya doğru yayılış gösterdikleri görülebilir. Hem jeolojik dönemlerde hem de yakın zamanlarda bu bölgelerde etkili bir bariyerin olmaması ve bölgelerin ekolojik koşullar bakımından benzerlik göstermesi, faunistik açıdan bu benzerliği artırmaktadır (Demirsoy, 1999).

Sonuç

Çalışma alanının sel deresi özelliği göstermesi nedeniyle zeminin taşlık ve kayalık olması, ayrıca bitkisel vejetasyondan yoksun olması, tür

sayısının beklenenden daha düşük çıkmasına neden olmuştur.

Kaynaklar

- Demirsoy, A., (1999). *Genel ve Türkiye Zoocoğrafyası "Hayvan Coğrafyası"*, II. Baskı, Ankara, Meteksan Anonim Şirketi, 630 s.
- Ertorun, N. & Tanatmış, M., (2004). Karasu çayı (Sinop)'nın Ephemeroptera (Insecta) limnofaunası, *A.Ü Bilim ve teknoloji Dergisi*, **5** (1): 107-114.
- Kazancı, N., (2001). Türkiye Ephemeroptera (Insecta) Faunası. *Türkiye İç Suları Araştırma Dizisi VI* Ankara, İmaj Yayınevi: 72 s.
- Narin, Ö.N., Tanatmış M., (2004). Gönen (Balıkesir) ve Biga (Çanakkale) Çayları'nın Ephemeroptera (Insecta) limnofaunası, *B.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, **6**(1): 16-25.
- Tanatmış, M., (2002). The Ephemeroptera (Insecta) Fauna of Lake Ulubat Basin, *Türk Zooloji Dergisi*, **26**: 53-61.
- Tanatmış, M., (2004a). Gökırmak Nehir Havzası (Kastamonu) ile Cide (Kastamonu)- Ayançık (Sinop) arası sahil bölgesinin Ephemeroptera (Insecta) faunası, *Türkiye Entomoloji Dergisi*, **28**(1): 45-56.
- Tanatmış, M., (2004b). Filyos (Yenice) Irmağı Havzasını'nın Ephemeroptera (Insecta) faunası, *Türkiye Entomoloji Dergisi*, **28**(3): 229-240.
- Tanatmış, M., (2005). Türkiye Ephemeroptera faunası için iki alttür yeni kaydı: *Heptagenia (Dacnogenia) coerulans micracantha* Kluge, 1989 ve *Heptagenia (Dacnogenia) coerulans coerulans* Rostok, 1877 (Ephemeroptera-Heptageniidae), *Türkiye Entomoloji Dergisi*, **29**(4): 289-294.
- Tanatmış, M., Ertorun, N., (2006). Bartın Çayı (Bartın) Havzasının Ephemeroptera (Insecta) Limnofaunası, *Ege Üniversitesi Su Ürünleri Dergisi*, **23**(1/1): 145-148.
- Tanatmış, M., (2007). Efteni (Melen) Gölü Havzası ile Melenağzı (Düzce)-Zonguldak Arası Sahil Bölgesinin Ephemeroptera (Insecta) Faunası, *Ankara Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi*, **8**(1): 111-119.